

سوالی که شب یلدا از هم می‌پرسیم / من در میان جمع و دلم جای دیگری است

یک فعال فرهنگی می‌گوید: امروز روز، وقتی می‌خواهیم دور هم جمع شویم و مثلاً اگر قرار است خانه پدری بزرگ برویم، از خودمان می‌پرسیم:

یک فعال فرهنگی می‌گوید: امروز روز، وقتی می‌خواهیم دور هم جمع شویم و مثلاً اگر قرار است خانه پدری بزرگ برویم، از خودمان می‌پرسیم: قرار است چه اتفاق عجیبی آنجا بیفتد که در خانه خودمان نمی‌افتد؟ این سؤالات ما را از هم سرد کرده است.

خبرگزاری فارس - گروه فرهنگ عمومی: وقتی از «یلدا» حرف می‌زنیم، ناخودآگاه یاد رسم و سنت شب نشینی می‌افتیم؛ دوره‌های ساده‌ای که پدری‌ها و مادری‌ها قهرمانانش بودند و در طول شب یلدا برای نوه‌ها قصه می‌گفتند.

گاهی این دوره‌های ما محل حل مشکلات اقتصادی اعضای فامیل هم بود و گاهی جای مناسبی برای مشارکت بستگان برای کارهای بزرگ. ما این سنت را به صورت نمادین دنبال می‌کنیم و در شب یلدا به جای خواندن شعر و شنیدن قصه‌ها و افسانه‌ها، موبایل به دست، در حال سلفی گرفتن با میز یا سفره یلدا می‌باشیم.

حجت الاسلام علی قهرمانی، کارشناس سبک زندگی درباره این شب با ما صحبت کرده است. او به ما می‌گوید که می‌شود یلدا را با تمام وابستگی‌های جدید مثل گذشته برگزار کرد.

حتماً خاطرتان هست که پیش از این گفت و گوهایی را با دو جامعه شناس درباره سنت شب نشینی در جامعه قدیم و فراموشی آن در زندگی مدرن امروزی داشتیم. آن گفت و گوها هم از اینجا و اینجا قابل مشاهده است.

زمانی «احترام کهنسالان» در شب نشینی‌ها معنای خاصی داشت

حجت الاسلام قهرمانی با بیان اینکه سبک زندگی یک قاعده، قانون و چارچوب برای زندگی است، ابراز داشت: برخلاف یک عده که فکر می‌کنند «سبک زندگی» یکسری عادت‌های کوتاه‌گذراست، باید بدانیم که این طور نیست و سبک زندگی، مانایی دارد و قوانین نانوشته‌ای در زندگی است. گذشتگان قوانینی از جمله احترام به بزرگ‌تر داشتند. دیگر اینکه احترام خاصی برای اقوام دور داشتند و سعی می‌کردند ارتباط خوب و صمیمی با آن‌ها داشته باشند. همچنین احترام به کسی که علم و دانش بیشتری داشت یا احترام به کسی که به عنوان انسان خیر و نیکوکار خوانده می‌شد. در حالی که الان همه آن‌ها کنار گذاشته شده است.

وی افزود: مشکل از آنجایی شروع شد که ما بیش از اینکه به قوانین احترام بگذاریم، سعی کردیم به خودمان احترام بگذاریم. انسان نه به معنای انسان، انسان به معنای «من نوعی»، منی که خودمحور و نفس‌محور است. این نفس‌محوری باعث شد سبک زندگی ما تغییر کند. با این وجود یکی از دلایلی که مردم در گذشته دور هم جمع می‌شدند و شب نشینی‌ها بیشتر وجود داشت، به این مسأله برمی‌گردد که روستایی‌ها و حتی شهرنشین‌ها کارشان به گونه‌ای بود که در طول روز همدیگر چندین بار می‌دیدند. باز شب هم دور هم جمع می‌شدند. مخصوصاً در شب‌های پاییز و زمستان که شب‌های بلندتر بود. به بهانه اینکه دور کرسی بنشینند، تخمه‌ای، آجیلی یا تنقلاتی بخورند، یکی داستانی می‌گفت، یا عده‌ای گل یا پوچ بازی می‌کردند.

لذت‌گرا و خودمحور شده ایم

این فعال فرهنگی با تأکید بر اینکه در دوره‌های ما، نفس دور هم جمع شدن موضوعیت داشته است، بیان داشت: الان شب نشینی اهمیت خاصی در زندگی ما ندارد. در واقع چیزی به نام دوره‌های ما موضوعیت ندارد. امروز زمانی که می‌خواهیم دور هم جمع شویم، از خودمان می‌پرسیم: قرار است چه اتفاق عجیبی بیفتد؟ مثلاً اگر قرار است خانه پدری بزرگ برویم، قرار است چه اتفاق خاصی بیفتد که در خانه خودمان نمی‌افتد؟ قرار است آنجا چه نوع پذیرایی‌ای بشود که در خانه خودمان نیست یا چه خوراکی‌هایی آنجا هست که ما نداریم؟ این نگاه‌ها به مسأله دوره‌های ما باعث شده که یک مقدار از هم سرد شویم.

وی با اشاره به اینکه محوریت «من» وجودی عامل اصلی کم رنگ شدن شب نشینی ها در جامعه امروزی است، ادامه داد: افراد دنبال لذت های خودشان هستند. چون فکر می کند اگر تنها باشند و دنبال لذت هایش بروند، بهتر و راحت تر به آن لذت ها می رسند تا اینکه در حضور جمع بخواهند به آن لذت ها دست پیدا کنند.

شب نشینی برخاسته از توصیه دینی به صله رحم است

حجت الاسلام قهرمانی با بیان اینکه روایات هم تأکید بر همنشینی دارد، خاطرنشان کرد: البته روایات این دوره می ها را نه تنها نهی نکرده، بلکه تشویق به انجام آن کرده است. اتفاقاً گفتند خدا هم دوست دارد و برای فرد اجر و ثواب می نویسد. در کنار آن تأثیر مادی هم دارد. یکی از تأثیرات مادی آن این است که طول عمر، رزق و برکت را زیاد می کند. خداوند برکات معنوی را در این دید و بازدیدها برایمان نازل می کند. اینکه در روایت گفته شده است صله رحم کنید، حتی به اندازه یک سلام؛ یعنی بروید یک سلام بدهید و دو دقیقه بنشینید و بیایید. یعنی اصل این دوره نشینی و نشست و برخاست اصالت دارد.

وی با اشاره به نقش پدربزرگ و مادربزرگ ها در شب نشینی ها در انتقال ادبیات گفتاری و چهره به چهره آداب و رسوم ملی و مذهبی گفت: در قدیم خانواده ها گسترده بودند. آنجا احترام و ادب باعث می شد که حتی اگر چهار نکته ای تکراری بود، ولی از تجربه های عمیق و ریشه دار پدربزرگ و مادربزرگ ها استفاده کنند. حال چرا به اینجا رسیدیم؟! نمی خواهم نقش اینترنت و شبکه های اجتماعی را مهم بدانم؛ چون خیلی از عوامل نقش دارند؛ ولی خودمحوری ریشه در بسیاری از جنبش های معنوی دارد. حتی روان شناسی کنونی ما، روان شناسی فردگراست و مدام به انسان، لذت و منافع او بها می دهد؛ یعنی از علم و دانش تجربی گرفته تا مکاتب شبه معنوی تا رسانه ها در بوق و کرنا، در ابعاد بسیار گسترده و در شکل بسیار و جذابی این را انتقال می دهند که فقط به فکر لذت و منافع خودت باش.

انجام سنت های قدیمی به معنای عقبگرد نیست

مدیر مؤسسه ندای فطرت با بیان اینکه در این زمینه باید از تجربه های مثبت دیگران بهره برد، اظهار داشت: گاهی لازم می شود مقداری سبک زندگی مان را پالایش کنیم. ببینیم این نوع سبک زندگی مدرن چه آسیب هایی دارد؟ آیا سبک زندگی کنونی ما سراسر لذت است؟ آیا داریم از همه ابعاد زندگی مان لذت می بریم؟ آیا فضای مجازی توانسته است آسیب ها و ضعف های ما را بپوشاند؟ راهکار این مسأله بازگشت به سنت های بومی، ملی و دینی است. اینکه بعضی از آن ها انصافاً زیبا و کارآمد هستند.

وی افزود: انجام برخی سنت های قدیمی به معنای عقبگرد نیست. این، نامش آسیب شناسی و رفع آسیب به کمک داشته های گرانقدر تاریخی، ملی و دینی است. همچنان که گاهی بعضی بیماری ها، داروهای جدید را جواب نمی دهد یا مدتی جواب می دهد؛ ولی عوارض زیادی بر آن مترتب می شود. پزشکان به فرد توصیه می کنند که این دارو دیگر جواب نمی دهد و شما بهتر است سراغ فلان دارو، فلان غذا یا فلان سنت که در گذشته مرسوم بوده است، بروید زیرا بهتر جواب می دهد.

من در میان جمع و دلم جای دیگری است

حجت الاسلام قهرمانی در پایان خواستار تلفیق میان آداب و رسوم امروزی با گذشته شد و تصریح کرد: می توان بین این مسائل جمع بست. یعنی هم به اندازه منطقی به لذت و منافع خودمان برسیم و هم به آداب و رسوم توجه داشته باشیم. خوب نیست روبروی هم بنشینیم، ولی نگاه هر کدام از ما به تلفن همراهمان باشد. باید توجه داشته باشیم کار تکنولوژی های جدید این است که ما را به کسانی که دوردست هستند، نزدیک کنند. قرار نیست از آن هایی که به ما نزدیک اند، دورمان کنند!